

MOARTEA UNUI PATRON

EMANCIPAREA PRINȚULUI HAMLET de Alina Mungiu-Pippidi.
Adaptarea: Mihai Lungeanu
● TEATRUL „NOTTARA” ● Data reprezentăției: 5 octombrie 1997
● Regia: Mihai Lungeanu
● Scenografia: Radu Corciova
● Muzica: George Marcu
● Distribuția: Ștefan Radof (Patronul), Ion Siminiș (Dr. Brent), Adina Cristescu (Dr. Jones), Daniel Popescu (Dr. Carrigan), Alexandru Jitea (Jimmy Graves), Vasile Toma/Rareș Stoica (Hamlet), Andreea Măcelaru-Șofron (Dizy), Anca Bejenaru (Ofelia, nebuna), Ruxandra Sireteanu (Mama lui Jimmy), Anda Caropol (Gertrude, nebuna), Mircea Jida (Claudius, nebunul), Petrică Popa (Polonius), Claudiu Romilă (Polonius, nebunul), Dragoș Bucur (Laertes, maestrul de scrimă), Marian Ciprian (Secretarul Patronului).

Întrebat, precum oglinda din „Albă ca Zăpada”, cine este cel mai mare poet al Franței, Gide recunoștea cu regret că Hugo se menține neclintit pe pedestal. Tot astfel trebuie să admitem, oftând, ce-i drept, că Alina Mungiu-Pippidi rămâne cea mai inteligentă femeie din România. Ultima ei piesă (nu și cea mai recentă în ordinea redactării), **Emanciparea prințului Hamlet**, este o dovadă de **autoritate** pluridisciplinară, care vine tocmai la timp ca să ne reamintească acest lucru. Prin intervențiile ei publice, Alina Mungiu-Pippidi a stârnit suspiciunea că intrase în cultură precum alții, odinioară, în partid: pentru a-l (a o) submina din interior. De aceea, discursului laudativ i se pune surdina de pedala unui **hélas** mut, pe care numai o adevărată „lovitură de teatru” l-ar putea înlătura.

Textul Alinei Mungiu-Pippidi, scris probabil în perioada gărzilor spitalicești ieșene, are nerv, darul replicii scilicet în el, dovedește practica dezbaterilor și plăcerea confruntărilor intelectuale. Este de presupus, de altfel, că maturizarea democrației în România, prin instituirea unui ambient al dialogului generalizat care stimulează tocmai rădăcina actului teatral, adică opunerea unor poziții (aproape) egal de îndreptățite, va conduce la relansarea dramaturgiei originale, la scoaterea ei din zona blândă a poeticului difuz. S-ar putea chiar afirma că un **boom** dramaturgic ar fi cel mai concludent simptom al desăvârșirii democratice.

Piesa în cauză este un astfel de simptom; spectacolul, mai puțin. Aparent un joc de oglinzi gratuit, construcția dramatică are anvergură și miză gravă. Autoarea repetă procedeul de autorefectare din **Hamlet** în propria sa lucrare și, în același timp, ține sub control reflexiile încrucișate care se stabilesc între piesa ei și cea a lui

Shakespeare. La decizia noului patron, aureolat de experiența străinătății, bolnavii unui spital de psihiatrie joacă **Hamlet** ca psihodramă, dublând personaje „normale”, venite de afară, similare cu eroii celebrei piese. Așa cum acțiunea din **Hamlet** este reluată în piesa tip „cursă de șoareci”, conflictul care-l împinge pe Jimmy în ospiciu este rejuat de echipa mixtă reunită de Patron. Patru oglinzi își trimit una altele reflexiile, într-un joc multiplicativ amestecat, variantă abstractizată a finalului din filmul „Doamna din Shanghai”. Riscul unui astfel de demers este mare, din cauza pericolului unui clivaj stilistic între textul shakespearian și cel original. Autoarea biruie însă dificultatea, alăturând cu îndemănare citate și replici noi într-o țesătură fără cusături vizibile și realizând ceea ce informaticienii numesc un mediu integrat **seamless**. Dacă s-ar limita la o construcție riguros echilibrată, cu gust sigur la nivelul detaliilor, piesa ar rămâne un exercițiu inteligent, eventual meritoriu prin popularizarea practicilor

Spectacolul nu oferă însă ceea ce textul lasă să se întrevadă. Regizorul Mihai Lungeanu a lucrat cu acuratețe „pe bucăți”, scoțând în evidență momentele de răsturnare ale acțiunii, punând în valoare replicile, dar nu pare să fi bănuț că dincolo de propunerea postmodernă se află altceva, o supratemă, cum spunea D. I. Suchianu. De aceea, impresia este de conștiințiozitate temă, fără aura evenimentului. Decorul lui Radu Corciova, prin includerea în spațiul de joc a lojilor laterale din sala Studio, evocă, probabil involuntar, faimosul **Hamlet** cu Ștefan Iordache în regia lui Dinu Cernescu, spectacol în care Anda Caropol, acum Gertrude, juca Ofelia. Alexandru Jitea, în rolul lui Jimmy Graves, este tensionat, expresiv, își compune rolul din multe nuanțe și are o bună intuiție a personajului. Foarte interesant Dragoș Bucur în Laertes: atrage atenția în așa măsură încât te aștepți să fie el personajul principal. Dacă majoritatea interpreților se manifestă în limitele unui profesionalism indiscutabil, prestația lui

foto: Cristian Anton

Andreea Măcelaru-Șofron și Alexandru Jitea în Emanciparea prințului Hamlet de Alina Mungiu-Pippidi la „Nottara” (regia: Mihai Lungeanu)

psihiatrice. Din fericire, gratuitatea postmodernă este doar o pojghiță sub care se distinge adevărata dramă, aceea a Patronului. El vine cu autoritatea stăpânului care-și ia domeniul în primire și face regula jocului, provocând revoltă, disperare, moarte. Răsturnarea finală arată că totul nu a fost decât înscenarea bine gândită a propriei sale execuții. Patronul se dezvăluie, pentru un moment, în replica fugară „Oricine visează să fie asasinat”, ruptură în netezimea textuală prin care poți avea o scurtă vedere a abisului, din păcate astupată de continuarea „...pentru a fi răzbunat”. Fortinbras este victorios, dar a venit nu pentru a prelua puterea, ci pentru a-și regiza moartea.

Ștefan Radof este deconcertant. Este inexplicabil cum un actor de asemenea notorietate și experiență poate juca în așa fel încât să pericliteze întreg spectacolul. Nu cred că este o greșală de distribuție, cred mai curând că nu i s-a explicat ce joacă, iar el, spre deosebire de mai tinerii săi colegi, nu a descoperit singur. Adevărul este că o lungă perioadă actorii au fost cantonați în ipostaze de comic lejer sau de psihologism previzibil. Se pare că noua dramaturgie le pregătește roluri grele, unde mobilitatea și charisma nu mai sunt de ajuns. Iată semne că gândirea revine la modă.

ADRIAN MIHALACHE